

Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2015. - 2020.gadam

Izglītības un zinātnes ministrijas
Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta
direktores vietniece
jaunatnes jomā
Sanda Brūna
14.08.2014

Jaunietis Latvijā:

- Saskaņā ar Jaunatnes likumu ir vecumā no 13 līdz 25 gadiem;

(Jaunatnes likums)

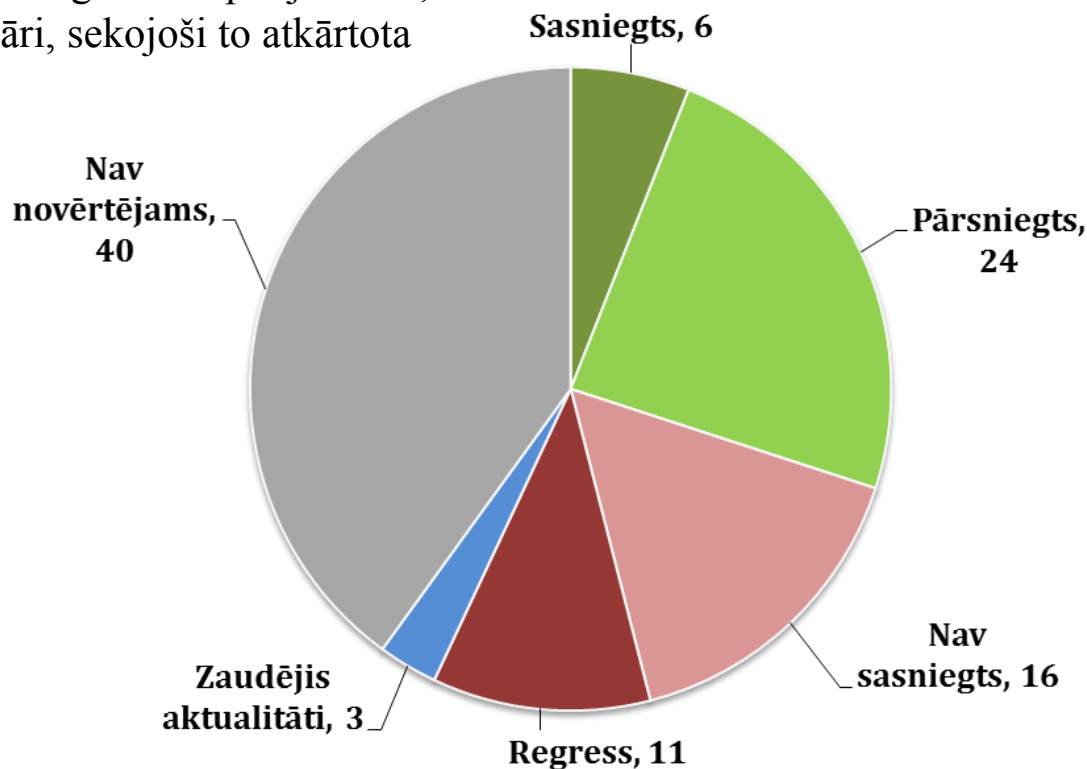
- kopumā: 291 964 jaunieši –
 - 150 102 vīrieši (51%)
 - 141 862 sievietes (49%)

(pēc CSP datiem)

Rezultatīvo rādītāju sasniegšanas progresa izvērtējums (rādītāju skaits)

40 rādītāji nav novērtējami:

- ✓ jo konkrētie rādītāji ir ļoti vispārīgi un plaši definēti un nav iespējams identificēt to sasniegtās vērtības,
- ✓ jo to bāzes gada vērtības iegūtas no pētījumiem, kuri netiek veikti regulāri, sekojoši to atkārtota ieguve nav iespējama.

Būtiskāko rezultatīvo rādītāju izvērtējums I

Pašvaldību darba ar jaunatni īstenošanas atbalstīšana

- ✓ Tiesību aktos precizēta pašvaldību kompetence darbā ar jaunatni,
- ✓ **Ir palielinājies to pašvaldību skaits, kurās ir izstrādāta darba ar jaunatni stratēģija** vai darba ar jaunatni organizēšanas jautājumi iekļauti pašvaldības plānošanas dokumentos, bet nav sasniegts pamatnostādnēs plānotais rādītājs

Jauniešu informētības palielināšana

- ✓ **Palielinājies izveidoto vai pielāgoto jaunatnes informācijas punktu skaits, vairākos informācijas punktos nodrošinātas tehnoloģijas un piekļuves iespējas sociālās atstumtības riskam pakļautiem jauniešiem** (īpaši ar kustības traucējumiem, redzes un dzirdes traucējumiem).
- ✓ Bet joprojām ir liels jauniešu skaits, kuri norāda, ka informācijas trūkums kavē viņu iesaistīšanos brīvprātīgā darba un jaunatnes organizāciju aktivitātēs.

Būtiskāko rezultātīvo rādītāju izvērtējums II

Atbalsts jauniešu līdzdalībai

- ✓ Palielinājies jauniešu skaits izglītības iestādēs, kuri darbojas skolēnu/studentu pašpārvaldēs,
- ✓ No valsts budžeta atbalstīto jaunatnes organizāciju projektu skaits nav sasniedzis plānoto **jaunatnes organizāciju zemās kapacitātes dēļ.**

Jauniešu brīvprātīgā darba attīstība

- ✓ Samazinās jauniešu īpatsvars, kuri apgalvo, ka nekad nestrādās bez atlīdzības,
- ✓ Palielinājies jauniešu skaits, kas iesaistījušies Eiropas brīvprātīgajā darbā ES neformālās izglītības programmas „Jaunatne darbībā” ietvaros (vidēji gadā),
- ✓ **Tikai ceturtdaļa jauniešu uzskata, ka brīvprātīgais darbs ieņem nozīmīgu vietu viņu dzīvē**

Būtiskāko rezultatīvo rādītāju izvērtējums III

Jauniešu iesaistīšanās fiziskajās aktivitātēs, sportā un kultūras dzīvē

- ✓ Finansiāli atbalstītas kompleksas jaunatnes sporta sacensības, kas organizētas ar mērķi noteikt labākos jaunos sportistus, labākās izglītības iestādes, organizācijas sportā, kā arī labākās rajona un republikas pilsētas jaunatnes sportā (reizi divos gados),
- ✓ **No valsts budžeta atbalstīto pašvaldību projektu skaits vides pielāgošanai jauniešu fizisko aktivitāšu nodrošināšanai jauniešiem bez maksas nav pietiekams,**
- ✓ Nozīmīgi palielinājies dalībnieku skaits bērnu un jauniešu nometnēs gadā.

Jauniešu veselības situācijas uzlabošana

Rezultatīvie rādītāji rāda, ka būtiski ir veicināt jauniešu fizisko aktivitāti un veselīgu dzīves veidu jo:

- ✓ **Jauniešu īpatsvars ar palielinātu ķermeņa masas indeksu ir palielinājies** (liekais svars vai aptaukošanās) vecumā 15-24 gadiem
- ✓ **Pieaudzis pašnāvību īpatsvars ārējo nāves cēloņu grupā vecumā 15-24 gadiem.**

Atbalsts jauniešu nodarbinātībai

- ✓ Pieaudzis Jauniešu – bezdarbnieku īpatsvars, kuriem tiek sniegts atbalsts un iesaiste (aktīvajos nodarbinātības un preventīvajos bezdarba samazināšanas pasākumos aktivizēšanas (% no kopējā pasākumos iesaistīto skaita)).

Diemžēl vairums rezultātīvo rādītāju nav salīdzināmi, kas neļauj izdarīt objektīvus secinājumus par jauniešu nodarbinātības jautājumiem un tendencēm.

Jauniešu uzvedības tiesiskie aspekti un vardarbības pret jauniešiem mazināšana

- ✓ Palielinājies jauniešu īpatsvars (%), kuri ieslodzījumu vietās ir iesaistīti brīvā laika lietderīgas izmantošanas aktivitātēs ,
- ✓ **Nabadzības riska indekss vecumā no 18-24 gadiem kopš 2009.gada ir pieaudzis par 11%.**

Būtiska nozīme dokumenta ieviešanas efektivitātē ir tā sasaiste ar nacionālā līmeņa stratēģiskajiem plānošanas dokumentiem.

- ✓ Pamatnostādņu gadījumā abi pašreiz spēkā esošie būtiskākie nacionālā līmeņa ilgtermiņa un vidējā termiņa plānošanas dokumenti izstrādāti pēc pamatnostādņu stāšanās spēkā, t.i. pamatnostādņu darbības periodā (Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030 stājās spēkā 2010.gadā, bet Nacionālās attīstības plāns 2014.-2020. gadam – 2012.gadā) un šajos dokumentos jaunatnei raksturīgās problēmas un vajadzības izglītības, nodarbinātības, iekļaušanās, līdzdalības, veselības u.c. jaunatnes politikā nozīmīgos rīcības virzienos, definētas citos virzienos.

Secinājumi II

Tātad, pamatnostādņu darbības termiņi ir:

- ✓ vāji saskaņoti ar kopējo nacionālā līmeņa ilgtermiņa un vidējā termiņa politikas plānošanas ciklu, kas gan apgrūtina jaunatnes politikas mērķu un prioritāšu apzināšanas procesu, gan vājina finanšu instrumentu pielietojuma plānošanu un mērķtiecīgu izmantošanu,
- ✓ tās nesakrīt arī ar ES kopējo plānošanas ciklu (2007-2013; 2014-2020),
- ✓ attiecīgi ir mainījušās plānošanas dokumentos noteiktās prioritātes, kas atšķiras no pamatnostādnēs izvirzītajiem rīcības virzieniem un rezultatīvajiem rādītājiem.

Secinājumi III

Ņemot vērā pamatnostādņu analīzē konstatētās būtiskās nepilnības nepieciešams **izstrādāt jaunu vidēja termiņa jaunatnes politikas plānošanas dokumentu**, kurā tiktu novērstas pamatnostādnēs konstatētās nepilnības un iestrādāta jaunatnes politikas sasaiste kā ar ES līmeņa dokumentiem, tā nacionālās attīstības plānošanas dokumentiem.

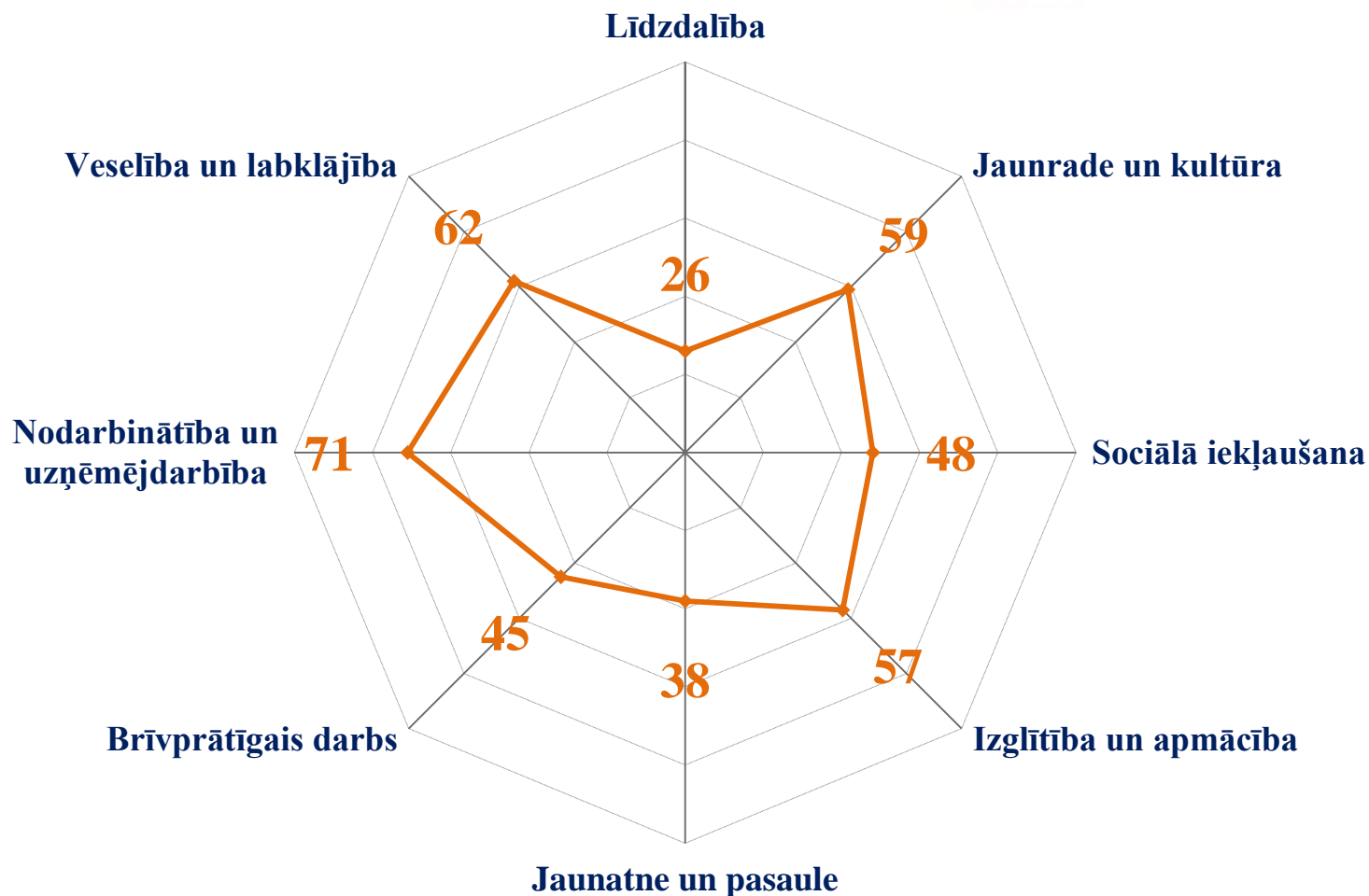
Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2015-2020

Jaunatnes politikas mērķis - uzlabot jauniešu dzīves kvalitāti.

Lai sasniegtu jaunatnes politikas mērķi, tiek izvirzīti šādi apakšmērķi:

1. veicināt jauniešu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē;
2. nodrošināt jauniešiem vieglāku pāreju pieaugušā statusā.

Jaunatnes politikas īstenošanas indekss Latvijā

LĪDZDALĪBA:

- 1. Zema jauniešu (īpaši sociālās atstumtības riskam pakļauto) motivācija līdzdalībai sociālās, politiskās, jaunatnes nevalstisko organizāciju un brīvā laika aktivitātēs.**
2. Latvijā ir salīdzinoši augsts neaktīvo jauniešu īpatsvars.
- 3. Pašvaldību un jaunatnes nevalstisko organizāciju nepietiekama kapacitāte darbam ar jaunatni.**
4. Interesu izglītības piedāvājums neatbilst pieprasījumam.
5. Nepietiekams kultūras un brīvā laika aktivitāšu nodrošinājums (īpaši reģionos un ārpus lielajām pilsētām) jauniešu mērķa grupai.
6. Vāja jauniešu piederības apziņa Latvijai.
7. Nepietiekami attīstīta jauniešu mobilitāte un viņu līdzdalība dažādās mobilitātes programmās.
8. Nepietiekama jauniešu iesaistīšanās brīvprātīgā darba aktivitātēs.

SOCIĀLĀ IEKĻAUSĀNA:

1. Salīdzinoši augsts nabadzības riskam pakļauto jauniešu (īpaši nepilngadīgo) īpatsvars.
2. Jauniešu sociālā nevienlīdzība (jaunieši, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu).
3. Zema jauniešu uzticēšanās valsts un pašvaldību institūcijām, kā rezultātā šo institūciju iespēja sniegt jauniešiem palīdzību, konsultācijas un atbalstu.
4. Nepietiekamas jauniešu prasmes patstāvīgas dzīves uzsākšanai.

IZGLĪTĪBA UN APMĀCĪBA:

1. Latvijā ir salīdzinoši zems neformālajā izglītībā iesaistīto jauniešu īpatsvars.
2. Jauniešiem nav nodrošināta regulāra profesionālas karjeras izglītība (kas spētu jau sākot no agrīna attīstības posma palīdzēt kvalitatīvi noteikt bērna un jaunieša interesēm un spējām atbilstošāko nākotnes profesiju).
3. Nepietiekami nodrošinātas pilnvērtīgas un kvalitatīvas prakses iespējas.

NODARBINĀTĪBA UN UZŅĒMĒJDARBĪBA:

1. Jauniešiem ir nepietiekamas pamatprasmes, profesionālās kompetences, praktiskās iemaņas kas palēnina viņu pilnvērtīgu integrāciju darba tirgū.
2. Joprojām pastāv šķēršļi jauniešu-invalīdu un sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu kopumā pilnvērtīgai iekļaušanai darba tirgū.
3. Salīdzinoši augsts jauniešu bezdarba līmenis.

VESELĪBA UN LABKLĀJĪBA:

1. Salīdzinoši augsts jauniešu (īpaši vīriešu) pašnāvību īpatsvars.
2. Nepietiekami nodrošināti jauniešu vajadzībām atbilstoši veselības pakalpojumi.
3. Nepietiekama jauniešu (īpaši 20-25 gadu vecumā) fiziskā aktivitāte.
4. Salīdzinoši augsts psihoaktīvo vielu intoksikācijas vai to kaitējošas pārmērīgas lietošanas rādītājs jauniešu vidū.

**Aicinām padomi diskutēt un apstiprināt izvirzītos
rīcības virzienus.**

Paldies par uzmanību!

Sekojiem mums:

www.izm.gov.lv

www.jaunatneslietas.lv

www.facebook.com/jaunatneslietas

www.draugiem.lv/jaunatneslietas

Twitter:

@IZM_Jaunatne

@Brivpratigais

@IZM_gov_lv